

APROFUNDAREA RELAȚIILOR DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN BAZA ACORDULUI DE ASOCIERE. COOPERAREA ECONOMICĂ ȘI SECTORIALĂ.

Diana BRAGOI, drd.

Academia de Studii Economice din Moldova

MD-2005, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu Bodoni, 61

Tel.: (+373 22) 22 41 28, www.ase.md

Abstract. *Optimistic expectations were limited to the impetus for trade between Moldova and the EU, which will result in increased investment, jobs, wages and, finally, economic growth. Certain negative effects of trade liberalization could affect some less competitive branches of the agro-industrial sector, but which were to be offset by the benefits of other branches, the migration of factors from non-competitive to competitive sectors, and rather generous transition periods. up to 10 years, to allow domestic producers to adapt. At the same time, pessimistic expectations were limited to losses for domestic producers as a result of the rapid growth of the domestic market with products imported from the EU, the loss of the CIS market, the devaluation of the national currency and the economic downturn.*

Key words: *integrare, asociere economică, competitivitate*

JEL CLASSIFICATION: F18, F40

Foarte frecvent, însăși conceptul de cooperare internațională este direcționat spre cuvântul ce provine din limba engleză „*aid*” (ajutor). Ideea de cooperare a început să se dezvolte pe arena internațională de foarte mult timp, fiind percepută drept un transfer de resurse, sub formă de subvenții, din țările dezvoltate către țările în curs de dezvoltare unde nivelul venitului și nivelul de trai este instabil.

În prezent, însăși, conceptul de cooperare internațională a evoluat pentru a obține un sens mai general. Aceasta apare ca răspuns la complexitatea și diversitatea problemelor care combină în prezent conceptul de ajutor și solidaritate cu cel de promovare comercială și interese politice.

În condițiile globalizării, cooperarea economică în prezent este una dintre cele mai mari provocări al sistemului economic internațional, ce necesită a fi abordată prin prisma tuturor actorilor implicați în procesul economic. Astfel, cooperarea economică este conceptul ce este utilizat în permanență ca un element de legătură în domeniul antreprenorial, financiar, industrial și chiar cel de producere.

Însăși cooperarea economică este reflectată prin trei dimensiuni:

- în sens larg;
- în sens restrâns;
- într-un domeniu specific.

Astfel, în sens larg, cooperarea economică internațională este schimbul de activități din diverse țări și domenii ce cuprinde comerțul internațional, cooperarea în producție, cooperarea științifică și tehnologică, transportul internațional, turismul, relațiile financiare, domeniul serviciilor etc.

Dacă analizăm cooperarea economică internațională într-un sens restrâns, o putem defini ca o formă de colaborare, între două sau mai multe țări sau entități din diferite țări, în diverse moduri, scopul fiind de a ajunge la îmbunătățirea anumitor domenii, cum ar fi: industrie, agricultură, comerț, dezvoltarea tehnico-științifică, obiective turistice sau altele. Astfel, cooperarea economică nu este un schimb comercial sau un simplu transfer de bunuri, servicii și capital dintr-o țară în alta, ci reprezintă utilizarea în comun a resurselor și mijloacelor tuturor partenerilor.

Procesul de definire a cooperării economice internaționale, potrivit lui Caraieni și Georgescu (2013, p. 15), poate fi împărțit în trei etape:

- într-o primă etapă, cooperarea economică se referă la relația economică cu fostele colonii, care au nevoie de o abordare total diferită;

- a doua etapă se referă la conceptualizarea cooperării economice ca o soluție pentru divergențele din economia mondială; din această perspectivă, a fost considerată unica opțiune de relansare a economiei mondiale;
- în a treia etapă, cooperarea economică internațională a fost identificată drept o „cooperare funcțională, pragmatică”.

Acordul de Asociere între Uniunea Europeană și R. Moldova este un act ce înglobează relațiile bilaterale reflectate printr-o foaie de parcurs a reformelor ce urmează a fi implementate pe termen lung. O componentă esențială a Acordului este componenta ce caracterizează liberalizarea comercială prin stabilirea unei zone de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (ZLSAC). Acordul a fost semnat în luna iunie 2014 și a intrat în vigoare, provizoriu, pentru o mare parte din conținutul său în septembrie 2014. De atunci, acordul a fost ratificat de către Parlamentul R. Moldova și Parlamentul European și de către toate statele membre ale UE. Prin urmare, acordul a intrat pe deplin în vigoare la 1 iulie 2016.

Un sector economic competitiv și diversificat este de o importanță majoră pentru economia R. Moldova. Astfel, Acordul implică mai multă liberalizare și mai puține rezerve pentru partea moldovenească decât pentru partea UE.

Din punct de vedere macroeconomic, după declinul mare ce a fost înregistrat de la începutul tranziției post-sovietice, economia R. Moldova a început să se redreseze abia începând cu anul 2000, fiind puternic lovită de efectele crizei economice mondiale din 2009.

În mod tradițional, UE a furnizat mai multe tehnici importante și asistență financiară pentru Moldova, inclusiv subvenții bugetare și investiții majore din partea Băncii Europene pentru Investiții și Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Însă, cu toate acestea, în 2015, pe fondul fraudei bancare și al ritmului lent al reformelor, partenerii de dezvoltare al Moldovei, inclusiv și UE a suspendat temporar asistența financiară până când guvernul R. Moldova a arătat dovezi clare ale reformelor întreprinse.

Moldova are un potențial considerabil pentru dezvoltarea domeniului agricol, inclusiv pentru exporturile către UE. Astfel, liberalizarea tarifelor este principiul de bază pentru crearea unei zone de liber schimb. De la începutul aplicării provizorii a DCFTA la 1 septembrie 2014, UE a liberalizat importurile din Moldova pentru aproape toate bunurile, cu doar un număr limitat de excepții la produsele agricole. Liberalizarea de către Moldova este supusă perioadelor de tranziție.

Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) este un acord între UE și Republica Moldova care urmărește o relație comercială preferențială, bazată pe condiții avantajoase, acordând fiecărei din aceste părți un acces mai bun pe piață, decât ce este oferit altor parteneri de comerț. Acordul de Liber Schimb urmărește eliminarea taxelor vamale de import (și export, dacă există) în comerțul produselor între aceste părți. Acesta are ca scop eliminarea barierelor în comerțul serviciilor și un acces mai bun al companiilor pe piețele respective. Zonele de Liber Schimb (ZLS) stabilite de UE în relație cu partenerii săi comerciali, de obicei includ un număr de domenii, care depășesc „comerțul” obișnuit. Este o abordare „cuprinzătoare” vis-a-vis de comerț, legată de faptul că comerțul nu mai este decuplat de politicile interne privind achizițiile, concurența, proprietatea intelectuală sau dezvoltarea durabilă.

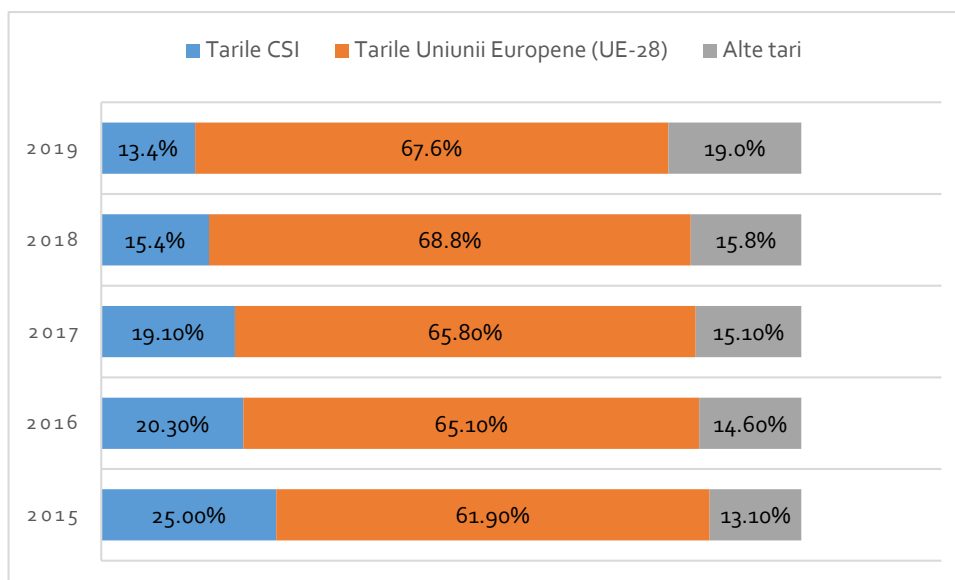

Figura 1. Evoluția exporturilor R. Moldova pe grupe de țări în perioada anilor 2015-2019

Sursa: Calcule realizate de autor în baza datelor BNS (www.statistica.md)

Per ansamblu, structura exporturilor a suferit mari modificări fiind direcționate pozitiv spre UE. Pe de o parte, acestea au fost determinate de majorările în termeni valorici ale exporturilor în UE, pe de altă parte, de influența nefastă a măsurilor restrictive aplicate de către Federația Rusă. În consecință, s-a diminuat ponderea țărilor CSI în total exporturi ale țării de la 25% în 2015 până la 13,4% în 2019 (figura 1). Este de menționat faptul că, diminuarea în termeni absoluți a exporturilor către Federația Rusă a fost influențată în cea mai mare parte de reducerea dramatică a reexporturilor.

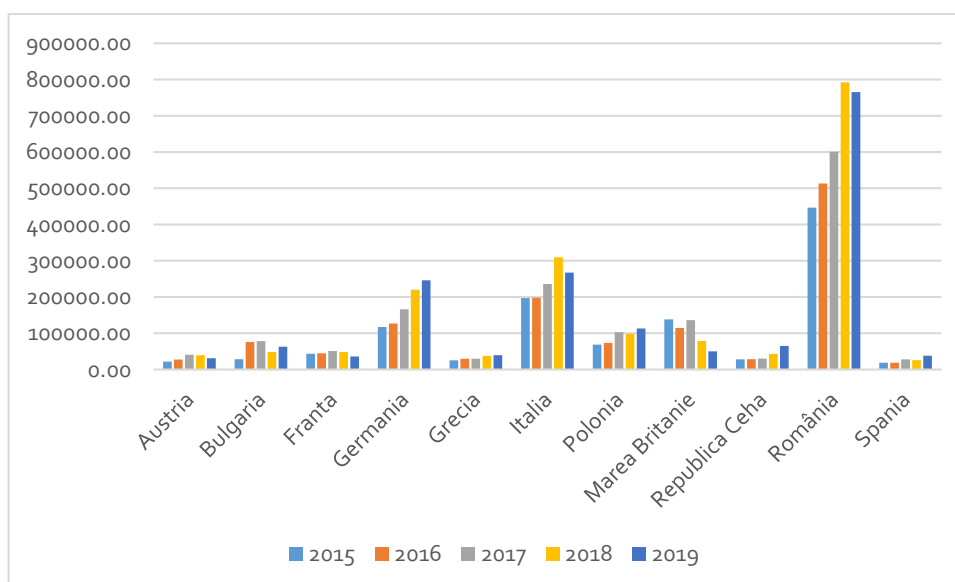

Figura 2. Principalele destinații ale exporturilor R. Moldova în țările membre ale UE în perioada anilor 2015-2019 (mil USD)

Sursa: Calcule realizate de autor în baza datelor BNS (www.statistica.md)

Exporturile R. Moldova au înregistrat creșteri esențiale pentru cele mai importante țări ale UE. Partenerul principal în realizarea politicii comerciale pe dimensiunea exporturilor este România cu o pondere valorică de 27,5% din totalul exporturilor sau 23,9% din totalul exporturilor UE în perioada de referință. Astfel, România este urmată de Italia și Germania cu o pondere valorică de 14,6% și

respectiv 13,4% din totalul exporturilor UE sau 9,6% și respectiv 8,8 din totalul exporturilor, în perioada de referință (Figura 2).

Astefl, ca urmare a unei expansiuni a industriei textile, exporturile de îmbrăcăminte capătă o importanță majoră și reprezintă deja cea mai mare pondere a exporturilor. Celelalte exporturi ale R. Moldova includ legume și fructe, băuturi, utilaje electrice, semințe oleaginoase și cereale. Principalii parteneri de export ai Moldovei sunt Rusia, România, Italia, Ucraina, Regatul Unit, Belarus și Germania.

În perioada de referință, poate fi observată o majorare a exporturilor către România și Regatul Marii Britanii, în mare parte datorate majorării livrărilor de semințe de floarea soarelui de 5 și respectiv 3 ori către aceste piețe. Totodată, exporturile către Polonia au înregistrat o diversificare mai amplă, fiind înregistrate creșteri semnificative la exportul de tapițerii auto, dar și de suc de mere și, în premieră, de alcool etilic. De asemenea, o dinamică pozitivă au cunoscut și exporturile către Bulgaria, avans care a fost posibil urmare a majorării de 6 ori a exporturilor de zahăr și semințe de floarea soarelui, dar și apariției exporturilor de circuite electrice ce nu erau caracteristice anterior acestei destinații. De cealaltă parte, majorarea exporturilor către Germania a fost datorată în mare parte creșterii reexporturilor de mijloace de transport. În același timp, în perioada de referință exporturile către Italia au fost stabile, nefiind înregistrate careva evoluții ale acestora.

Exporturile de produse non-agricole au avut loc pe fundalul unei temperări a activității unor sectoare ale industriei UE, inclusiv beneficiari direcți ai principalelor categorii de produse exportate de Republica Moldova, precum și reducerii prețurilor de import pentru acestea. Chiar și în aceste condiții, exportul de produse industriale către UE a înregistrat un trend pozitiv, în comparație cu alte destinații, înregistrând o majorare de 11% în perioada de referință, iar exprimate în termeni cantitativi acestea au înregistrat creșteri pentru 69% din categoriile de exporturi la nivel de grupă tarifară.

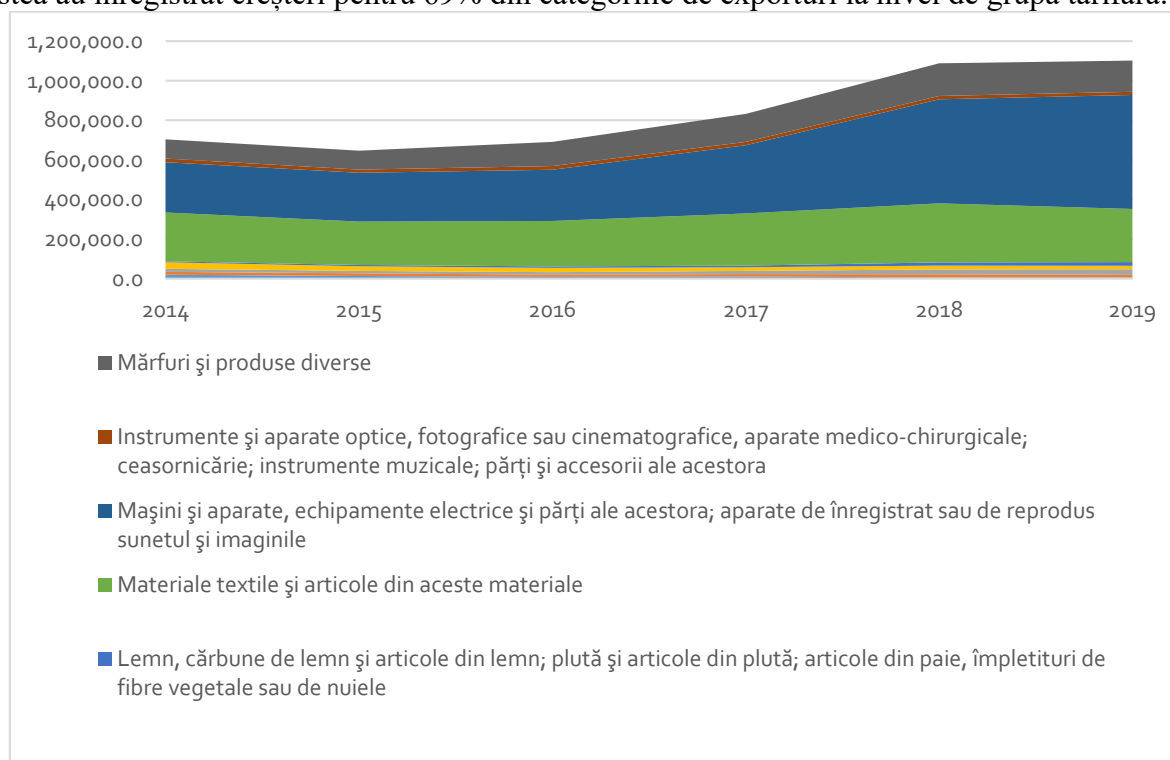

Figura 3. Exporturilor R. Moldova în țările membre ale UE în perioada anilor 2014-2019 a principalelor produse non-agricole (mii USD)

Sursa: Calcule realizate de autor în baza datelor BNS (www.statistica.md)

Printre principalele produse non-agricole care au fost exportate către UE rămân a fi firele și cablurile care dețin o pondere de circa 30% în exporturile non-agricole în UE, fiind exportate în proporție de 89% în România. Acestea fiind urmate de exporturile de scaune (tapițerii auto) care dețin

o pondere de 11% în exporturile de produse non-agricole în UE, iar principala destinație a acestora fiind Germania și Polonia cu ponderi de 52% și respectiv 19%. În rest, topul exporturilor non-agricole fiind dominat de produse din industria textilelor (îmbrăcăminte și încălțăminte) (Figura 3).

În concluzie, vreau să menționez faptul că, în pofida tuturo circumstanțelor economice și politice dificile înregistrate pe parcursul primilor ani de implementare a Acordului de Asociere a R. Moldova la UE, constatăm primele efecte pozitive evidente. Astfel, în perioada 2015-2019, exporturile R. Moldova spre UE au crescut cu circa 24% comparativ cu 2012-2014, iar importurile, în aceeași perioadă de timp, au scăzut cu 14% (contrar temerilor privind o eventuală abundență de produse importate din UE). Aceasta a permis diminuarea esențială a dezechilibrului în comerțul dintre R. Moldova și UE, prin reducerea deficitului balanței comerciale tocmai cu 45% în perioada de referință. Prin urmare, în timpul implementării Acordului de Asociere a R. Moldova la UE, produsele autohtone au devenit mai competitive pe piața UE, contribuind la creșterea și diversificarea exporturilor, fapt ce este un avantaj competitiv pentru o creștere economică dinamică și durabilă în timp.

Primele perioade de implementare a Acordului de Asociere a R. Moldova la UE au fost marcate de mai multe turbulențe (criza bancară, criza politică, seceta din 2015) care au afectat procesul de implementare a angajamentelor Moldovei. În mod obiectiv, este nevoie de mai mult timp pentru ca exportatorii să implementeze plener cerințele UE, precum și să se adapteze specificului și rigorilor acestei piețe. Prin urmare, în anii următori efectele Acordului de Asociere a R. Moldova la UE vor putea fi mult mai semnificative. De fapt, creșterea efectului marginal al Acordului de Asociere a R. Moldova la UE se observă din a doua jumătate a anului 2017, atât pentru exporturile de agroalimentare, cât și de industriale, fapt ce servește impulsionează majoră pentru explorarea mai vastă a oportunităților Acordului de Asociere a R. Moldova la UE în anii următori.

BIBLIOGRAFIE:

1. Acordul de Asociere a R. Moldova la UE
<https://mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>
2. I. G. Bărbulescu *Uniunea Europeană de la național la federal*, Volumul 1, București, 2005
3. G. Cojocaru, *Politica externă a R. Moldova*, Chișinău, 2008